

Омід Зерар КХАСРАБІ,
к.ю.н., генеральний директор,
Міністерство внутрішніх справ Республіки Ірак

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану питання захисту прав дитини набуває особливої важливості. Діти є однією з найбільш вразливих категорій населення, які особливо сильно страждають від наслідків збройних конфліктів. Вони зазнають фізичних та психологічних травм, втрати домівок, родин та доступу до базових соціальних послуг, таких як освіта та медична допомога. Захист прав дитини під час війни є критично важливим для забезпечення їхнього безпечного та здорового розвитку, а також для майбутнього відновлення та стабільності суспільства.

Конвенція ООН про права дитини є основним міжнародним документом, який встановлює стандарти захисту прав дітей. Прийнята у 1989 році, Конвенція визначає широкий спектр прав, включаючи право на життя, розвиток, захист від насильства та експлуатації, а також право на освіту, охорону здоров'я та участь у культурному та суспільному житті. Важливість цього документа полягає в його універсальному характері, адже більшість держав світу, включаючи Україну, ратифікували Конвенцію, зобов'язавшись виконувати її положення. Конвенція ООН про права дитини вплинула на національне законодавство України, стимулюючи прийняття законів та політик, спрямованих на забезпечення та захист прав дітей [1]. На основі положень Конвенції були розроблені та впроваджені різноманітні програми соціальної підтримки, заходи з попередження та боротьби з насильством, а також ініціативи з покращення доступу дітей до якісної освіти та медичних послуг [2].

Крім Конвенції, значний внесок у захист прав дітей в умовах збройних конфліктів роблять резолюції та рекомендації Ради Європи [3]. Рада Європи

приймає ряд документів, спрямованих на захист дітей у складних умовах, включаючи воєнні конфлікти. Ці документи містять рекомендації щодо забезпечення безпеки дітей, захисту їхніх прав та надання необхідної допомоги. Резолюції Ради Європи закликають держави-члени вживати ефективних заходів для захисту дітей, які стали жертвами насильства, збройних конфліктів або інших кризових ситуацій. Вони рекомендують створювати спеціалізовані служби підтримки, забезпечувати доступ до освіти навіть в умовах війни, а також надавати психологічну допомогу дітям, що постраждали від конфлікту. Ці міжнародні стандарти допомагають країнам адаптувати своє національне законодавство до викликів, пов'язаних із захистом прав дітей в умовах війни, і сприяють підвищенню рівня захисту та підтримки наймолодших громадян [4].

Треба зазначити, що одним із ключових аспектів є гарантії безпеки дітей. Вони включають заходи, спрямовані на захист від фізичних та психологічних загроз, забезпечення їхньої безпеки в місцях проживання та тимчасового перебування. Державні та місцеві органи влади повинні створювати умови для евакуації дітей із зони конфлікту, надавати притулок та безпечні місця для тимчасового проживання. Важливою складовою є також забезпечення дітей необхідними засобами захисту та підтримки, включаючи доступ до чистої води, їжі та медичних послуг.

Забезпечення права на освіту є ще одним критично важливим аспектом захисту дітей в умовах воєнного стану. Незважаючи на складні обставини, діти повинні мати можливість продовжувати навчання. Для цього можуть використовуватися різні форми, зокрема дистанційне навчання, мобільні навчальні центри та тимчасові школи в місцях перебування біженців. Освіта допомагає дітям зберігати відчуття нормальності та стабільності, сприяє їхньому психічному здоров'ю та розвитку.

Медична допомога та соціальна підтримка також є важливими елементами захисту дітей під час війни. Діти повинні мати доступ до

необхідних медичних послуг, включаючи лікування травм, профілактику захворювань та психологічну допомогу. Соціальна підтримка включає надання дітям і їхнім родинам фінансової допомоги, психологічної підтримки та доступу до соціальних послуг. Особливо важливо забезпечити підтримку для дітей, які втратили батьків або опинилися без догляду дорослих [5, с. 99].

Треба зазначити, що однією з найбільших проблем є порушення безпеки, адже діти часто стають жертвами військових дій, отримуючи поранення або гинучи. Зруйнована інфраструктура, відсутність доступу до чистої води, їжі та медичних послуг значно ускладнюють забезпечення базових потреб дітей. Багато дітей втрачають домівки, опиняючись у статусі внутрішньо переміщених осіб або біженців, що створює додаткові труднощі для їхнього виживання та розвитку.

Війна також негативно впливає на фізичне та психологічне здоров'я дітей. Фізичні травми, отримані внаслідок бойових дій, можуть мати тривалі наслідки, вимагаючи тривалого лікування та реабілітації. Психологічний стрес, спричинений втратами, насильством та нестабільністю, може призводити до розвитку посттравматичного стресового розладу, тривожних та депресивних станів. Діти, які пережили травматичні події, часто потребують спеціалізованої психологічної допомоги для подолання наслідків війни.

Соціальна підтримка дітей під час війни є ще однією проблемою. Діти, які втратили батьків або опікунів, особливо вразливі до насильства та експлуатації. Недостатність ресурсів і можливостей для надання допомоги таким дітям часто призводить до їхньої маргіналізації та соціальної ізоляції. Важливо забезпечити системну підтримку, включаючи доступ до притулків, фінансову допомогу, медичні та психологічні послуги, а також створення безпечних просторів для дітей.

Війна завдає глибокого удару по дітях, порушуючи їхні права та створюючи численні проблеми для їхнього фізичного та психологічного

благополуччя. Для подолання цих викликів необхідні зусилля держави, міжнародних організацій та громадянського суспільства, спрямовані на забезпечення захисту, підтримки та відновлення прав дітей в умовах збройного конфлікту [6].

Підводячи підсумок викладеному, необхідно зазначити, що діти в першу чергу стають жертвами військових дій, насильства та експлуатації, що значно ускладнює їхнє виживання та розвиток. Війна руйнує їхнє дитинство, залишаючи глибокі травми та створюючи тривалі наслідки для їхнього майбутнього.

Для вирішення цих проблем необхідний комплексний підхід, що включає координацію зусиль державних органів, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Забезпечення правового статусу дитини в умовах воєнного стану потребує розробки та впровадження ефективних законодавчих та політичних заходів, спрямованих на захист дітей. Це включає створення безпечних умов для їхнього перебування, забезпечення доступу до освіти та медичних послуг, а також надання необхідної соціальної підтримки.

Міжнародна співпраця є ключовим елементом у забезпеченні прав дитини в умовах конфлікту. Важливо використовувати міжнародні стандарти та рекомендації, такі як Конвенція ООН про права дитини та резолюції Ради Європи, для розробки національних політик і програм. Міжнародні організації можуть надавати експертну підтримку, фінансові ресурси та координувати гуманітарну допомогу, що сприятиме ефективній реалізації заходів з захисту дітей.

Забезпечення прав дитини в умовах воєнного стану є не лише моральним обов'язком, але й необхідною умовою для відновлення та стабілізації суспільства. Діти, які отримують необхідну допомогу та підтримку, мають більше шансів на здоровий розвиток і інтеграцію в мирне життя. Тому важливо продовжувати зусилля з захисту прав дітей, використовуючи комплексний підхід та залучаючи міжнародну спільноту до вирішення цих важливих питань.

Список використаних джерел

1. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
2. Шевченко-Бітенська О. В. Правові механізми Ради Європи у сфері захисту дітей від насильства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.». Одеса, 2015. 210 с.
3. Європейська конвенція про здійснення прав дітей: Конвенція Ради Європи від 25 січня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text.
4. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо процедури повідомлень: Протокол ООН від 20 листопада 2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160#Text.
5. Ніколайчук С. Захист прав дітей в умовах воєнного стану: проблеми теорії та практики. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4. С. 94–105.
6. Діти, яких торкнувся збройний конфлікт в Україні. дослідницький звіт. Програма «Радник». URL: <https://radnyk.org/wp-content/uploads/2019/10/Doslidnyczkyj-zvit-Dity-yakyhtorknuvsya-zbrojnyj-konflikt-v-Ukrayini-.pdf>.

Мартинюк А.І.,

аспірант 1 року навчання

Науково-дослідного інституту публічного права

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНІ ПРОГРАМИ ВІДНОВЛЕННЯ В РАМКАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

В Україні гендерний підхід поступово впроваджується у діяльність органів державної влади різних рівнів та органів місцевого самоврядування, що передбачає прийняття рішень на основі потреб та інтересів людей – жінок та чоловіків – для забезпечення сталого людського розвитку. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 930 «Деякі питання